

Osiguravanje pravde za žrtve zločina iz mržnje: mišljenja stručnjaka

Sažetak

Člankom 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima osigurava se pravo na ljudsko dostojanstvo, člankom 10. štiti se pravo pojedinca na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi, a člankom 21. osigurava se pravo na nediskriminaciju. Također, u članku 47. navodi se da pojedinci imaju pravo na učinkovit pravni lijek i na pravično suđenje.

Zločin iz mržnje najteži je oblik diskriminacije te predstavlja kršenje srži temeljnih prava. Europska unija (EU) pokazala je odlučnost za rješavanje zločina iz mržnje donošenjem zakonodavstva poput Okvirne odluke o suzbijanju određenih oblika izraza rasizma i ksenofobije putem kaznenog prava iz 2008. Međutim, većina zločina iz mržnje u EU-u ostaje neprijavljena, a time i nevidljiva, ostavljajući žrtve bez pravne zaštite.

Posebno je važno spriječiti takve zločine, ali je jednako važno osigurati da žrtve imaju pristup pravosuđu. To znači omogućiti im da prijave svoje iskustvo nadležnim institucijama, a zatim im pružiti potporu koja im je potrebna. Istovremeno, zločin iz mržnje potrebno je brzo i učinkovito istražiti, a počinitelje kazniti.

„Što je važnije, statistički podaci ili povjerenje? Ako ne postoji povjerenje potrebno za podnošenje prijave, statistički podaci nikada se neće povećati, a ako se oni ne povećaju, nikada neće biti ulaganja ljudskih i financijskih resursa. Samo se vrtite u krugovima.“ (Policijski službenik, Ujedinjeno Kraljevstvo)

U ovom sažetku iznose se glavni nalazi iz izvješća Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) pod naslovom *Osiguravanje pravde za žrtve zločina iz mržnje: mišljenja stručnjaka*. U izvješću se iznose važna mišljenja raznih stručnjaka,

uključujući predstavnike kaznenih sudova, državnih odvjetništava, policije i nevladinih organizacija uključenih u pružanje potpore žrtvama zločina iz mržnje. Na taj način ukazuje se na složenosti s kojima se suočavaju žrtve prilikom prijave zločina, kao i na organizacijske i proceduralne faktore koji sprečavaju njihov pristup pravosuđu te ispravno bilježenje i procesuiranje zločina iz mržnje.

„Ova poruka mora doprijeti do masa. Jednostavno nije dopušteno tući nekoga zbog boje kože, seksualne orijentacije ili invaliditeta. Zabranjeno je vrijeđati nekoga zbog različite religije.“ (Služba za potporu žrtvama, Poljska)

Metodologija

Nalazi izvješća temelje se na uredskom istraživanju i intervjuima sa stručnjacima iz svih 28 država članica EU-a. FRA je prikupila podatke putem svoje multidisciplinarnu istraživačke mreže Franet. Uredsko je istraživanje istražilo pravne i organizacijske okvire država članica za rješavanje zločina iz mržnje. To je uključivalo pregled zakonodavstva i procesa za rješavanje zločina iz mržnje i poboljšanje pristupa pravosuđu za žrtve, kao i relevantne primjere iz sudske prakse i informacije o dostupnim službama za potporu žrtvama. Također su prikupljene informacije o obećavajućim inicijativama koje se odnose na pružanje potpore žrtvama zločina iz mržnje.

Istraživanje na terenu provedeno je u razdoblju od kolovoza 2013. do veljače 2014. Uključivalo je 263 polustrukturirana intervjua sa stručnjacima iz svih 28 država članica EU-a. Oni su podijeljeni u tri kategorije: policijski službenici, državni odvjetnici i suci na kaznenim sudovima te stručnjaci koji rade za službe za potporu žrtvama ili subjekti civilnog društva u području ljudskih prava. Intervjui su provedeni licem u lice ili, u rijetkim slučajevima, telefonom i temeljili su se na nizu detaljnih – zatvorenih ili otvorenih – pitanja koje je pripremila FRA.

Ključni nalazi i savjeti utemeljeni na dokazima

Ključni faktori koji žrtvama otežavaju pristup pravosuđu i mjere za poboljšanje pristupa

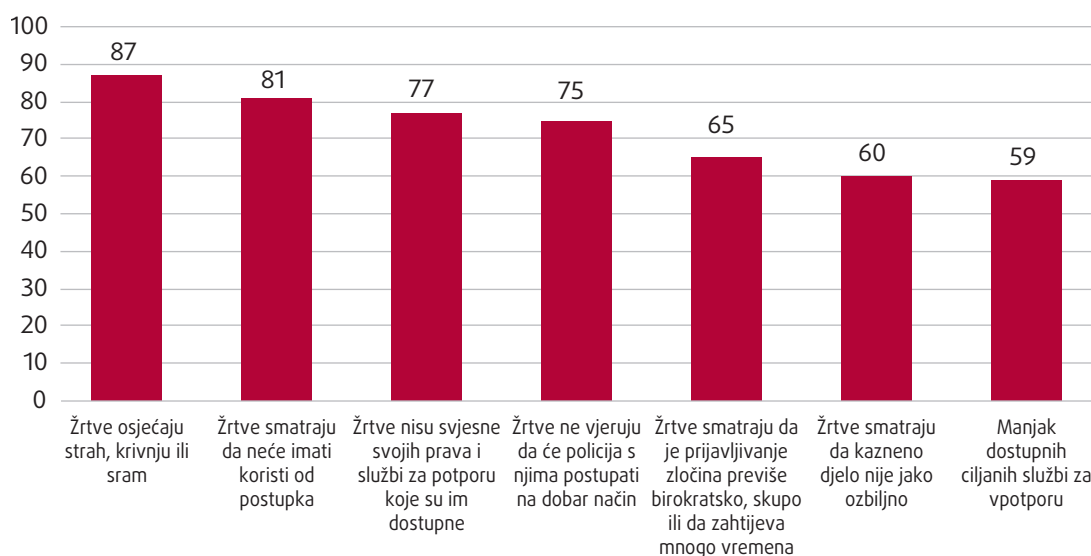
Intervjuiranim stručnjacima postavljeno je pitanje koji faktori sprečavaju žrtve da prijave zločin i koje bi mjere, prema njihovom mišljenju, mogle značajno poboljšati pristup pravosuđu za žrtve.

Faktori koje su naveli uključuju četiri glavne teme:

- **Svijest o pravima i dostupnim službama za potporu:** Gotovo devet od 10 intervjuiranih stručnjaka smatra da su potrebne mjere kako bi se poboljšala svijest žrtava zločina iz mržnje o njihovim pravima i o dostupnim službama za potporu. Također, oko šest od 10 vjeruje da nepostojanje službe za potporu otežava pristup pravosuđu za žrtve. Zbog toga, fragmentiranost i nepovezanost dostupnih službi za potporu prepoznate su kao faktor koji značajno otežava pristup pravosuđu za žrtve (Slika 1.).

- **Dopiranje do žrtava i jačanje njihova povjerenja u vlasti:** Tri četvrtine intervjuiranih osoba smatra da žrtve ne žele prijaviti zločin jer smatraju da policija neće s njima postupati dobro i bez diskriminacije (Slika 1.). U skladu s tim, četiri od pet intervjuiranih stručnjaka smatra da je neophodno povećati povjerenje žrtava u policiju; tri četvrtine intervjuiranih stručnjaka neophodnim mjerama smatra mjere za rješavanje diskriminirajućih stavova unutar policije (Slika 2.).
- **Praktične mjere za poticanje prijave kaznenih djela zločina iz mržnje:** Stručnjaci su identificirali nekoliko praktičnih mjera koje smatraju obećavajućim načinima za lakše prijavljivanje zločina, uključujući uspostavljanje posebnih policijskih jedinica ili časnika za veze te omogućivanje prijavljivanja putem interneta (Slika 2.).
- **Podizanje svijesti i razumijevanje kaznenih djela zločina iz mržnje među stručnjacima:** Oko dvije trećine svih intervjuiranih stručnjaka smatra da policija i sudstvo moraju ozbiljnije shvatiti zločine iz mržnje (Slika 2.). Intervjuirani stručnjaci naveli su dva faktora koji su temelj za ovu procjenu:

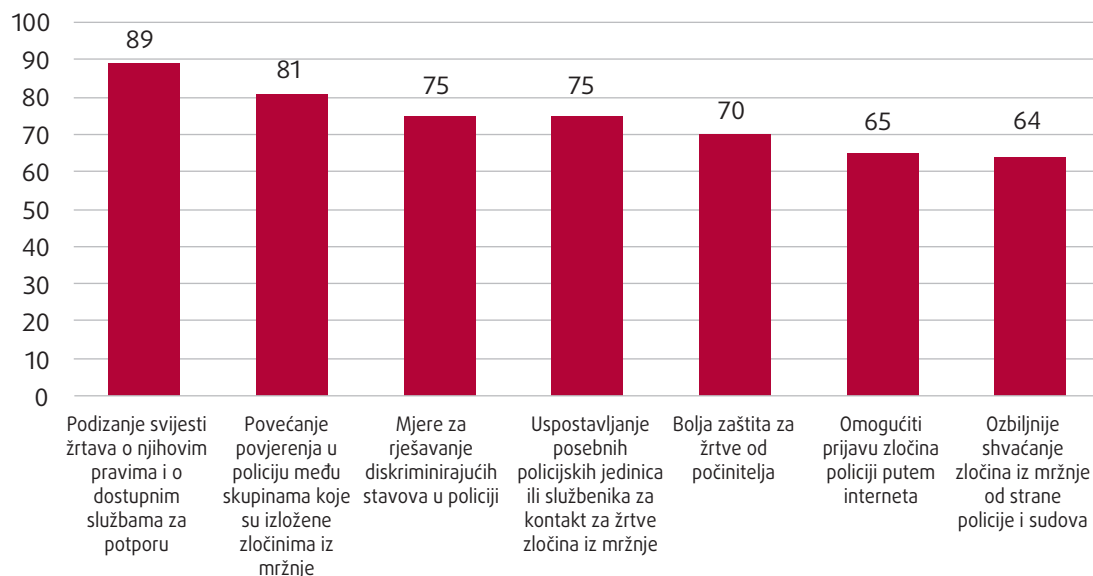
Slika 1.: Mišljenja svih intervjuiranih stručnjaka o faktorima koji su odgovorni za to da žrtve nedovoljno prijavljuju zločine iz mržnje (N=263, % svih odgovora)

Pitanje: Jesu li sljedeći faktori odgovorni za to da žrtve ne prijavljuju zločin policiji: (stavke navedene na slici)? Moguće je odabrati više odgovora.

Izvor: FRA, 2016.

Slika 2.: Mišljenja intervjuiranih stručnjaka iz svih stručnih skupina o faktorima koji bi vjerojatno povećali broj žrtava koje prijavljuju zločin policiji (N=263, % svih odgovora)

Pitanje: *Naznačite koje bi od ovih mjera olakšale žrtvama zločina motiviranih predrasudama da zločin prijave policiji, čime bi se povećao broj žrtava koji takve zločine prijavljuju policiji.*

Moguće je odabrati više odgovora.

Izvor: FRA, 2016.

- nedostatak temeljitog razumijevanja pravnih koncepata i kategorija koje definiraju fenomen zločina iz mržnje;
- nedostatak spremnosti da se zločini iz mržnje identificiraju, procesuiraju i da se propišu kazne za njih.

Mišljenja FRA-e

Mišljenja FRA-e u nastavku nadograđuju se na prethodna mišljenja koje je izdala agencija. Iako nisu ponovljena ovdje, neka od tih prethodnih mišljenja citirana su u glavnom izvješću pod naslovom *Osiguravanje pravde za žrtve zločina iz mržnje: mišljenja stručnjaka*.

Osiguravanje sveobuhvatnog i koordiniranog pristupa uspostavljanju službe za potporu žrtvama zločina iz mržnje

Mnoge su službe za potporu žrtvama zločina iz mržnje visoko specijalizirane pa je u mnogim državama članicama EU-a pružanje potpore kompleksno, nepovezano, fragmentirano i odvojeno. Odgovarajući servis možda je dostupan nekim žrtvama u određenoj

regiji, ali ne i za druge oblike zločina iz mržnje i u drugim regijama. Direktiva o žrtvama (2012/29/EU) obavezuje države članice EU-a da osiguraju dostupnost odgovarajućih službi za potporu svim žrtvama zločina iz mržnje. Vladama se dodjeljuje zadaća da uspostave mehanizme za koordinaciju, poticanje i financijsku potporu inicijativama koje su usmjerene na pružanje službi za potporu žrtvama kojima takve službe još nisu dostupne.

„[G]lavni je fokus u Litvi na prava optuženih osoba. Nema fokusa na prava žrtava [...] potrebno je posvetiti više pažnje žrtvama [...] smatram da premalo informacija dolazi od odvjetnika, od cijele te strane, policije [...] premalo informacija o žrtvama. Ponekad dolaze i ne znaju što trebaju raditi, kada, kakav je proces. Kada se može predati građanska tužba. Je li im potreban odvjetnik ili ne i gdje mogu stupiti u kontakt s tim odvjetnikom. Znaju li žrtve nasilnih zločina da mogu dobiti naknadu štete od države? Jako rijetko... Jedan od glavnih zadataka mora biti pružanje svih tih informacija.“ (sudac, Litva)

Nevladine organizacije (NVO-ovi) koje rade u području borbe protiv diskriminacije nisu nužno potpuno svjesne složenih situacija u kojima se žrtve u kaznenim postupcima nalaze. Važno je da žrtvama pružaju podršku NVO-ovi koji ih mogu informirati o potencijalnoj ulozi u pokretanju i sudjelovanju u kaznenim postupcima.

Mišljenje FRA-e

Kada je riječ o žrtvama zločina iz mržnje, države članice EU-a moraju težiti da prevladaju, ondje gdje to postoji, rascjepkanost službi za potporu žrtvama i osigurati da svim žrtvama zločina iz mržnje budu dostupne odgovarajuće službe za potporu. Takve službe za potporu moraju objediniti razumijevanje diskriminacije i politika protiv diskriminacije i stručnost u području kaznenog prava, položaja i prava žrtava u kaznenim postupcima.

Dopiranje do žrtava i ohrabivanje na prijavu zločina

Intervjuirani stručnjaci slažu se da se zločini iz mržnje ne prijavljuju dovoljno, a također se slažu i oko razloga zašto žrtve zločina iz mržnje nisu sklone ili uopće ne prijavljuju te zločine policiji. Stručnjaci vjeruju da je to posebno teško za žrtve zločina iz mržnje – djelomično zbog straha, osjećaja krivnje i srama, a djelomično i zbog toga što nemaju dovoljno informacija o svojim pravima, kao ni dovoljno dostupnih službi za potporu.

„Ako ne čujemo za neki slučaj, teško je poduzeti išta u vezi s njim. Suradujemo sa svim partnerima iz područja kaznenog prava kako bismo ohrabрили prijavljivanje zločina. Bez obzira na to prijavljuje li zločin treća strana ili je riječ o prijavljivanju putem interneta ili naših poveznica na skupine jednakosti, objašnjavanje što je zločin iz mržnje i kako se prijavljuje, te pokušaj izgradnje povjerenja, to je ono što možemo napraviti ako se zločin prijavi.“ (Policijski službenik, Ujedinjeno Kraljevstvo)

S obzirom na nevoljkost žrtava da prijave svoju viktimizaciju, od ključne je važnosti za policijsku službu da poduzme radnje kako bi se spustio prag prijavljivanja. Razne su države članice donijele mjere kako bi riješile taj problem. One uključuju, primjerice, IT aplikacije koje omogućuju žrtvama da prijave svoju viktimizaciju policiji putem interneta te uspostavljanje posebnih policijskih jedinica koje proaktivno dopiru do žrtava kao i osiguranje da se s onima koji prijave zločin postupaju na dobar i bez diskriminacije. Iako nema mnogo pouzdanih ocjena takvih mjera, države članice potiče se da donesu onaj mehanizam koji smatraju najboljim te da osiguraju pouzdanu procjenu utjecaj tog mehanizma na stope prijavljivanja zločina.

Mišljenje FRA-e

Države članice EU-a moraju pojačati svoje napore u proaktivnom dopiranju do žrtava zločina iz mržnje i potaknuti njihovo prijavljivanje, što uključuje i uvođenje alata za prijavljivanje putem interneta te uspostavljanje posebnih policijskih jedinica.

Uvođenje specifičnih kaznenih djela zločina iz mržnje u kazнено pravo

Mnogo intervjuiranih stručnjaka smatra da nemogućnost definiranja kaznenih djela zločina iz mržnje povećava rizik da policijski službenici previde motive povezane s predrasudama. Odredbe kaznenog zakona moraju odražavati temeljnu razliku između kaznenog djela koje, uz to što krši ostala prava žrtve, također krši i pravo pojedinca da ne bude diskriminiran te kaznenog djela koje ne uključuje diskriminaciju. Na zakonodavnoj razini, takvo razlikovanje smatra različitim ono što je u osnovi različito i utječe na stvarne mogućnosti prepoznavanja žrtve te osiguranja pristupa pravosuđu.

„[Motivacija predrasudama] smatra se manje važnom. Kada se nekoga pretuče, to se smatra nasilnim kaznenim djelom i fokus je na tome, a ne na onome što je prethodilo napadu.“ (Služba za potporu žrtvama, Nizozemska)

Mišljenje FRA-e

Države članice EU-a moraju procijeniti do koje se mjere određene definicije iz kaznenog zakona koje obuhvaćaju najčešće oblike zločina iz mržnje, uključujući napad, vandalizam i uvredu, mogu primijeniti kako bi se osiguralo da se ne previde diskriminirajući motivi počinitelja. Također bi trebalo podići svijest među stručnjacima o potrebi za priznavanjem žrtava zločina iz mržnje kao žrtava teške diskriminacije.

Uvođenje prijavljivanja treće strane kao načina za povećanje nedovoljne stope prijavljivanja

U prethodnim publikacijama FRA-e navedeno je nekoliko preporuka kako bi se pomoglo državama članicama EU-a u rješavanju problema nedovoljnog prijavljivanja, uključujući dopiranje do pojedinaca koji su izloženi riziku viktimizacije, olakšavanje prijavljivanja zločina uspostavljanjem kanala s niskim pragom te uspostavljanje posebnih policijskih jedinica za komunikaciju s lokalnim zajednicama.

Jedan aspekt koji dosad nije bio dovoljno istaknut u diskursu zločina iz mržnje jest mogućnost rasterećenja žrtava od prijavljivanja zločina nudeći trećim stranama – poput NVO-ova koji se zalažu u ime žrtava diskriminacije – sudjelovanje u postupcima o zločinima iz mržnje. To bi također moglo biti prikladno u slučajevima kada govor mržnje nije usmjeren protiv konkretnih pojedinaca, već protiv kategorija ljudi ili velikih skupina stanovništva.

Mišljenje FRA-e

Kako bi se žrtve oslobodile tereta prijavljivanja zločina policiji i kako bi se omogućilo organizacijama civilnog društva da preuzmu inicijativu u situacijama kada se ne mogu identificirati pojedinačne žrtve, države članice EU-a snažno se potiče da razmisle o tužbi u javnom interesu (actio popularis) kako bi se trećim stranama omogućilo pokretanje postupaka protiv počinitelja zločina iz mržnje u ime, ili kao potpora, žrtvama.

U slučajevima govora mržnje ili negiranja, kada je diskriminiranje usmjereno na skupine ili apstraktne kategorije i time ne nužno na pojedinca, države članice moraju dopustiti NVO-ovima da zastupaju žrtve zločina iz mržnje u kaznenim postupcima – gdje bi NVO mogla prezentirati dokaze u ime skupine ili kategorije pojedinaca koji su žrtve diskriminacije.

Ocjena svih mjera koje za cilj imaju povećati prijavljivanje i evidentiranje zločina iz mržnje

Istraživanje je pokazalo nedostatak pouzdane ocjene postojećih mjera za poboljšanje prijavljivanja i evidentiranja zločina iz mržnje. Dok je većina država članica EU-a poduzela neke aktivnosti – pokrenula informativne kampanje, uspostavila posebne jedinice i kanale za prijavljivanje – utjecaj tih mjera često nije poznat jer ne postoji pouzdana metodološki ispravna procjena. Usprikoš tih mjera, stručnjaci i dalje vjeruju da nedovoljno prijavljivanje potencijalno narušava učinkovitost kaznenopravnog sustava. Nije jasno odražava li to neučinkovitost donesenih mjera ili nedostatak specifičnih mjera usmjerenih na poticanje prijavljivanja zločina.

Mišljenje FRA-e

Pri donošenju mjera za poticanje žrtava na prijavljivanje zločina iz mržnje policiji, države članice EU-a moraju osigurati pouzdan, metodološki ispravan način procjene utjecaja tih mjera na broj žrtava koje prijavljuju zločine policiji.

Jamstvo da se motivi predrasuda ne previde pri procjeni potreba žrtava za zaštitom u skladu s člankom 22. Direktive o žrtvama

Države članice EU-a obvezne su osigurati da se diskriminirajući motivi počinitelja evidentiraju i ozbiljno shvate tijekom postupka. Trenutačno nedostaju strogi i obvezujući propisi i protokoli kojima se policijske službenike obvezuje da sistematski bilježe sve ono što upućuje na motive predrasuda. Ovo je potrebno promatrati u kontekstu obveza država članica da pri provođenju Direktive o žrtvama uspostave postupke i protokole kako bi osigurali da se potrebe žrtava za zaštitom pojedinačno procijene u članku 22. Direktive. Ta procjena uzima u obzir prirodu i okolnosti zločina. Prema stavku 3. članka 22., potrebno je obratiti posebnu pažnju na žrtve koje su „pretrpjele kazneno djelo počinjeno zbog neke osobine osobe ili diskriminirajućeg motiva”. Zbog toga je od ključne važnosti da države članice pri uspostavljanju postupka primjene članka 22. obrate pozornost na to postoje li činjenice koje upućuju na to da su počinitelji bili motivirani diskriminirajućim stavovima.

Mišljenje FRA-e

Pri provedbi članka 22. Direktive o žrtvama koji se odnosi na pojedinačnu procjenu potreba žrtava za zaštitom, za države članice EU-a od ključne je važnosti obratiti pažnju na pitanje postoje li činjenice koje upućuju na to da je kazneno djelo počinjeno s diskriminirajućim motivom.

Podizanje svijesti stručnjaka (policijskih službenika, odvjetnika i sudaca) sveobuhvatnim osposobljavanjem u području zločina iz mržnje

Jedan je od glavnih nalaza da ne postoji dovoljno obuke za stručnjake u kaznenopravnom sustavu. Policija i pojedini suci nemaju dovoljno dubinskog znanja o relevantnim konceptima poput zločina iz mržnje, govora mržnje i negiranja. Neophodno je da cijeli kaznenopravni sustav koristi zajednički jezik koji mu omogućuje da identificira zločine iz mržnje i da ih učini vidljivima tijekom kaznenog postupka.

„Ne postoji mnogo slučajeva koji se u Državnom odvjetništvu obrađuju kao diskriminacija jer se mnogo slučajeva zagubi u velikoj hrpi napada i nije uvijek vidljivo da neki od njih imaju diskriminirajući motiv. Pokušavamo, ali moram priznati da nam sigurno nekada promakne.“
(Policijski službenik, Nizozemska)

Drugi je središnji nalaz da policijski službenici ne razumiju dovoljno temeljne pojmove, koncepte i kategorije koje se koriste u analizi zločina iz mržnje, što često otežava provođenje mjera za borbu protiv zločina iz mržnje. Sve dok policijske službe ne počnu upotrebljavati jezik koji se jasno odnosi na zločin iz mržnje i koji razumiju svi članovi službe, teško da će politike biti učinkovite. Uvođenje i organizacijsko učvršćivanje temeljnih koncepata i kategorija zločina iz mržnje – na temelju ljudskih prava i uzimajući u obzir sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava i relevantnog zakonodavstva EU-a – prvi je ključni korak.

Mišljenje FRA-e

U članku 25. Direktive o žrtvama koja obvezuje države članice EU-a da stručnjacima pruže osposobljavanje, države članice EU-a moraju osigurati da svi policijski službenici, državni odvjetnici i suci u kaznenopravnim predmetima potpuno razumiju temeljne koncepte zločina iz mržnje, poticanja na mržnju i negiranja – u skladu s nacionalnim pravom – te da su osposobljeni za rješavanje zločina iz mržnje i postupanje s njegovim žrtvama na profesionalan način. U tu svrhu, osposobljavanje mora promicati svijest o fenomenu zločina iz mržnje i njegovu utjecaju na žrtve, kao i senzibilizaciju na njega, te vještine potrebne za prepoznavanje, evidentiranje i istraživanje zločina iz mržnje.

Priznavanje institucionalnih aspekata diskriminacije

Pri planiranju i ocjeni mjera koje se odnose na zločin iz mržnje, od ključne je važnosti uzeti u obzir institucionalne aspekte diskriminacije. Više od dvoje od pet intervjuiranih stručnjaka smatra da postoji vrlo visok ili prilično visok rizik da policijski službenici kojima žrtve zločina iz mržnje prijavljuju zločin dijele diskriminirajuće stavove počinitelja zločina. Tri četvrtine intervjuiranih stručnjaka smatra da poboljšanje u prijavljivanju zločina zahtijeva rješavanje diskriminirajućih motiva unutar policije. S obzirom na toliko nisku razinu povjerenja u sposobnost i spremnost policije za borbu protiv diskriminacije, ne iznenađuje nevoljkost žrtava zločina iz mržnje da prijave zločin policiji. Međutim, trebalo bi napomenuti da dokazi koji su ovdje izneseni predstavljaju samo mišljenja intervjuiranih osoba i ne predstavljaju nužno sve pripadnike policije i kaznenopravnog sustava u svim državama članicama.

„Značajan dio slučajeva ne prijavljuje se policiji zbog straha od predrasuda policije, u malim gradovima ljudi poznaju policajce i znaju kako su ranije rješavali slične slučajeve. Na temelju toga, mogu imati više ili manje legitimne strahove da njihovu prijavu neće shvatiti ozbiljno.“ (Služba za potporu žrtvama, Slovačka)

Iako se pri svakom pokušaju poticanja žrtava da prijave zločin mora uzeti u obzir taj faktor, diskriminirajući stavovi policijskih službenika ne mogu se promatrati izolirano. Suzbijanje takvih stavova trebalo bi činiti integralni element sveobuhvatne policijske strategije temeljene na ljudskim pravima. To se ne može postići samo osposobljavanjem. Način na koji se policija postavlja prema zločinima iz mržnje i diskriminaciji dio je njezine misije i identiteta i zbog toga predstavlja dio organizacijskog razvoja koji se najprije tiče policijskih čelnika.

„Nikada nitko nije proglašen krivim, a za to imamo primjere – slučaj mladih ljudi koji su napadnuti u vlaku podzemne željeznice; [način na koji su tijela koja su provodila kaznenu istragu postupala u tom slučaju] poslao je vrlo obeshrabrujuću poruku svim LGBT osobama. [...] mislim da bi puno značilo kada bi se s tih nekoliko ljudi koji prijave zločin policiji postupalo dobro i s poštovanjem te kada bi se njihove pritužbe ispravno istražile...“ (Služba za potporu žrtvama, Rumunjska)

Ako policija aktivno ne iskaže svoju predanost zaštiti ljudskih prava svakog pojedinaca, žrtve zločina iz mržnje neće steći povjerenje u ponašanje policijskih službenika. Sve dok žrtve nemaju povjerenja u to da će policija jasno i nedvosmisleno poštovati njihovo dostojanstvo, ne može se očekivati značajno povećanje stopa prijavljivanja zločina. Pristup policije koji se temelji na snažnoj kulturi ljudskih prava i na suradnji, transparentnosti i odgovornosti prema

lokalnim zajednicama i žrtvama zločina iz mržnje mogao bi povećati povjerenje javnosti u policiju i ohrabriti žrtve da prijave zločin.

Mišljenje FRA-e

U skladu sa svojim obvezama, koje proizlaze iz članka 1. Direktive o žrtvama, kako bi se osiguralo da se žrtve priznaju i da se prema njima postupa s poštovanjem, na osjećajan, primjeren, stručan i nediskriminirajući način, države članice EU-a moraju se pobrinuti da žrtve zločina iz mržnje mogu prijaviti zločin policiji bez straha da će policijski službenici djeliti diskriminirajuće stavove počinitelja. Moraju donijeti sve potrebne mjere kako bi se spriječili i iskorijenili takvi stavovi među policijskim službenicima, uključujući i promjene prevladavajuće policijske kulture.

Shvaćanje govora mržnje ozbiljno

Intervjuirani stručnjaci naglasili su negativan utjecaj diskriminirajućega govora na društvenu klimu i naglasili jezik koji političari koriste tijekom izbornih kampanja. Političke stranke moraju osigurati da govor mržnje usmjeren protiv skupina pojedinaca ne bude prihvatljiv.

„Veći je problem kada političar izjavi nešto diskriminirajuće, nego kad neka budala kaže isto to u kafiću“. (Policijski službenik, Italija)

Mišljenje FRA-e

Države članice EU-a moraju jačati konsenzus među političkim subjektima da diskriminacija nije prihvatljiv oblik političkih rasprava i nadmetanja. Također moraju osigurati pristup sudovima u svim relevantnim područjima zakona.

U 12 država članica EU-a najmanje 40 % intervjuiranih stručnjaka smatralo je da je poricanje holokausta prilično ili jako ozbiljan problem. To naglašava važnost da države članice sveobuhvatno provode relevantne odredbe Okvirne odluke o rasizmu i ksenofobiji.

Mišljenje FRA-e

Javno opraštanje, poricanje ili značajno trivijaliziranje zločina genocida – uključujući holokaust, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine – vrijeđa žrtve i njihova sjećanja te povećava njihovu diskriminaciju. Države članice EU-a trebale bi u potpunosti provesti članak 1. Okvirne odluke o rasizmu i ksenofobiji i razmotriti jačanje s tim povezanih praksi u skladu s međunarodnim pravom o ljudskim pravima.

Zaključci

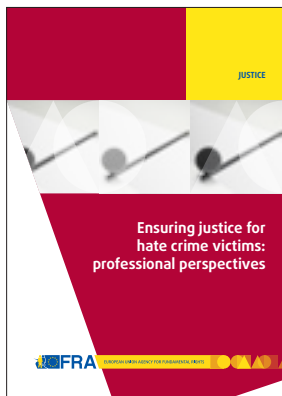
Napori u borbi protiv zločina iz mržnje mogu biti uspješni samo ako žrtve prijave nepravdu koja im je počinjena i ako razni odgovorni subjekti obave svoj posao kako bi osigurali da se počinitelji privedu pravdi. Kao što se u izvješću naglašava, razni faktori sprečavaju da se to dogodi.

Oni uključuju slabosti mjerodavnih pravnih okvira, teškoće u shvaćanju i radu s konceptom zločina iz mržnje, nesigurnosti oko značenja i značaja koncepta za organizaciju u kojoj stručnjak radi te rizike od institucionalne diskriminacije, koji mogu imati razoran učinak na povjerenje žrtava i njihovu spremnost da prijave svoju viktimizaciju.

Konkretnije, intervjui sa stručnjacima otkrivaju potrebu za:

- zakonodavstvom koje jednako obuhvaća sve kategorije diskriminacije u skladu s člankom 21. Povelje o temeljnim pravima EU-a, kojim se u potpunosti prenosi članak 1. Okvirne odluke o rasizmu i ksenofobiji i pružaju specifične definicije kaznenog prava koje pokrivaju najčešće oblike zločina iz mržnje;
- razvojem pouzdane mreže službi za potporu;
- ciljanim osposobljavanjem za policijske stručnjake i stručnjake u području kaznenog prava;
- organizacijskim mjerama koje olakšavaju žrtvama prijavljivanje zločina i osiguravaju da policijski službenici prepoznaju diskriminirajuće motive; i
- jačanjem institucionalne zaštite u policiji kako bi se osiguralo da žrtve zločina iz mržnje mogu prijaviti zločine a da se ne suoče s ponovnom viktimizacijom.

Iako ovi nalazi naglašavaju da je ostalo mnogo toga što još treba napraviti, suočavanje s ovim izazovima jedini je način za ostvarivanje prava na pristup pravosuđu za žrtve zločina iz mržnje.

Trenutačna društvena klima u EU-u povećava potrebu za borbom protiv trajnog fenomena zločina iz mržnje. Iako su razne inicijative usmjerene na takve zločine, većina zločina iz mržnje diljem EU-a ostaje neprijavljena i neprocesuirana, ostavljajući žrtve bez pravne zaštite. Kako bi se taj trend promijenio, od ključne je važnosti da države članice poboljšaju pristup pravosuđu za žrtve.

Oslanjajući se na intervjue s predstavnicima kaznenih sudova, državnih odvjetništava, policije i NVO-ova koji su uključeni u pružanje potpore žrtvama zločina iz mržnje, ovo izvješće upućuje na različite prepreke koje otežavaju pristup pravosuđu za žrtve i ispravno evidentiranje zločina iz mržnje. U njemu su također predstavljena obećavajuća kretanja diljem EU-a i identificirani institucionalni preduvjeti za razvoj učinkovitih politika protiv zločina iz mržnje. Uz naglasak na mišljenja stručnjaka, u izvješću se iznose važna mišljenja temeljena na iskustvima s terena koja mogu pomoći u jačanju nastojanja da se osnaži položaj žrtava zločina.

Dodatne informacije:

Potpuno izvješće FRA-e – *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives* – dostupno je na: <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/ensuring-justice-hate-crime-victims-professional-perspectives>

Ostale publikacije uključuju:

- FRA (prosinac 2016.), *Antisemitism - Overview of data available in the European Union 2005-2015*, Beč, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/antisemitism-overview-data-available-european-union-2005-2015>
- FRA (studeni 2016.), *Current migration situation in the EU: hate crime*, Beč, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/current-migration-situation-eu-hate-crime-november-2016>
- FRA (studeni 2016.), *Incitement in media content and political discourse in Member States of the European Union*, Luxembourg, Ured za publikacije, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/incitement-media-content-and-political-discourse-member-states-european-union>
- FRA (studeni 2016.), *Violence, threats and pressures against journalists and other media actors in the European Union*, Luxembourg, Ured za publikacije, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/violence-threats-and-pressures-against-journalists-and-other-media-actors-european>
- FRA (2013.), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*, Luxembourg, Ured za publikacije, <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/discrimination-and-hate-crime-against-jews-eu-member-states-experiences-and>
- Radna skupina za poboljšanje prijavljivanja i evidentiranja zločina iz mržnje u EU-u, *Compendium of practices for combating hate crime*, <http://fra.europa.eu/en/theme/hate-crime/compendium-practices>

Dodatne informacije o radu FRA-e u području zločina iz mržnje dostupne su na internetskim stranicama Agencije: <http://fra.europa.eu/en/theme/hate-crime>

Ured za publikacije

© Agencija Europske unije za temeljna prava, 2016.
Fotografija (naslovnica): © Shutterstock

FRA – AGENCIJA EUROPSKE UNIJE ZA TEMELJNA PRAVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Beč – Austrija
Tel.: +43 158030-0 – Faks: +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Print: ISBN 978-92-9491-498-9, doi:10.2811/165017
PDF: ISBN 978-92-9491-497-2, doi:10.2811/203578